

La primera derrota de Franco a Catalunya

El cas Galinsoga neix ara fa mig segle. El diumenge 21 de juny del 1959, el director de 'La Vanguardia Española', Luis de Galinsoga, va anar a una missa on ja sabia que el sermó es feia en català, per poder protestar públicament, fins al punt que, exaltat, va cridar: "Todos los catalanes son una mierda." La tardor següent comença la campanya de protesta i boicot contra el diari.

Xavier Polo (Barcelona, 1933), fill de pare navarrès i mare catalana, ha estat un dels lluitadors més fermes del catalanisme polític i cultural i va tenir una participació destacada en la campanya contra el director de *La Vanguardia Española*, Luis de Galinsoga, campanya promoguda per Jordi Pujol. Considera que aquella va ser la primera derrota de Franco a Catalunya, la primera gran victòria col·lectiva de país.

A l'hora de recordar totes les seves grans gestes contra el franquisme, ho va fer amb un llibre de records que es titula precisament amb la frase de Galinsoga –pronunciada el dia 21 de juny del 1959 a l'església de Sant Ildefons de Barcelona– que va desfermar la històrica campanya, "*Todos los catalanes son una mierda*". Publicat per Proa l'abril del 2005, se n'acaba de fer una reedició, ampliada.

—Quan Jaume Casajoana us va demanar, en nom de Jordi Pujol, de participar en la campanya contra Galinsoga, passat l'estiu, ja teníeu molta gent al darrere?

—Sí, molta. La gent, molt activa i ben predisposada, de l'Acadèmia de Llengua Catalana de la Congregació Mariana de la Immaculada i de Sant Lluís Gonçaga, de Balmes-Rosselló,

al Fòrum Vergés, que vàrem fundar el 1953. Nosaltres proveníem d'un grup, nascut l'any anterior, que es va batejar amb el nom de Mau-Mau. Tots ja érem membres de les Congregacions Marianes. Ens havíem conegut en algun dels centres de catequesi que la congregació tenia dispersos pels barris perifèrics de la ciutat. El pas del grup dins les Congregacions Marianes va significar una eficaç protecció davant la persecució de l'aparell policíac, a més d'una valuosa influència sobre els joves universitaris i sobre un ampli sector de la burgesia barcelonina que es movia a l'entorn dels jesuïtes. L'Acadèmia de Llengua Catalana va ser una autèntica escola de pensament i de vida, amb un intens programa d'activitats, de seminaris, visites i actes de tota mena, a exposicions i conferències. En aquests curssets de formació als quals vaig assistir, fins el 1965, va venir la flor i nata del país: Vicens Vives, Benet, Albert Manent, Serrahima, el pare Batllori, Fuster, Pujol, etcètera. Fins a fer operativa l'Acadèmia, ens reuníem a can Sayrach, a la Diagonal. Amb tres germans Sayrach, Manuel, Narcís i Miquel-Àngel, havíem fundat el Mau-Mau. A can Sayrach van venir l'abat Escarré, Riba, Vicens Vives, Ferran Soldevila o Espriu. I, ja no diguem, Pujol, Triadú i Manent.

—Quan us proposen de participar a la campanya, ja era ben conegut el cas Galinsoga?

—Me n'havia parlat una persona, el mes abans, a l'octubre. I en tornar a Barcelona, a l'Acadèmia ja corrien els rumors que algú preparava alguna cosa contra Galinsoga. Jaume Casajoana i els germans Espar Ticó, que en foren destacats activistes, també estaven vinculats a l'Acadèmia. Casajoana era un cap de pont de Pujol. Pujol hi confiava molt. Sabia que a través d'ell podria captar la gent de l'Acadèmia. Aquell 59 els de l'Acadèmia ja ens havíem llançat a l'acció de carrer. Jo havia començat molt abans. Per exemple, amb el grup de Pere Figuera, el grup que va organitzar la segona vaga de tramvies, del 54, arran de la qual em van detenir. L'única vegada a la meua vida!

—Vàreu afegir-vos immediatament a la idea de Jordi Pujol?

—Abans vaig voler saber si seria una acció més, una protesta aïllada i prou. Vaig dir a Casajoana que hi participaria sempre que hi anéssim a guanyar. Podem trigar dos mesos o vint anys, però s'ha de guanyar, li vaig dir. "No et preocupis, que en Jordi Pujol no parará fins que fotin Galinsoga al carrer", em va respondre.

—Pujol us va deixar fer?

—Sí, sí. Ell redactava papers. I els passava a màquina la Marta Ferrusola. Els texts anaven a la impremta de Francesc Pizón que, com diu Pujol a les memòries, no va voler cobrar mai. En Pizón va ser detingut i sotmès a un consell de guerra. En van sortir diversos. El primer que va sortir era el que es titulava "Todos los catalanes son una mierda. Luis de Galinsoga y de la Serna". Cada quinze dies, aproximadament, s'imprimia un nou full volant que llançàvem pel carrer.

—Quanta gent de l'Acadèmia participava a les reunions en les quals pensàveu les accions i les preparàveu?

—Érem de seixanta a setanta, entre nois i noies. La gent més implicada. Amb ganes de fer accions al carrer. Hi havia, però, uns caps de brot, els més significats. A més de Casajoana i jo mateix, Espar Ticó, Ramon Batlle, Lluís Maria Sunyer i Josep Almeda. Tots aquests arrossegaven la gent. I l'Èrika Daunert, totes les noies. Això

va permetre de fer campanyes molt espectaculars, com la de llençar moltes *vanguardies* estripades pel carrer. Va ser la primera acció que ens vam plantejar. Volíem que la gent s'adonés que anava trepitjant diaris pel carrer.

—**La filla d'Ermengol Passola ha recordat que el seu pare havia portat tota la família un dia a la Rambla a estripar-ne.**

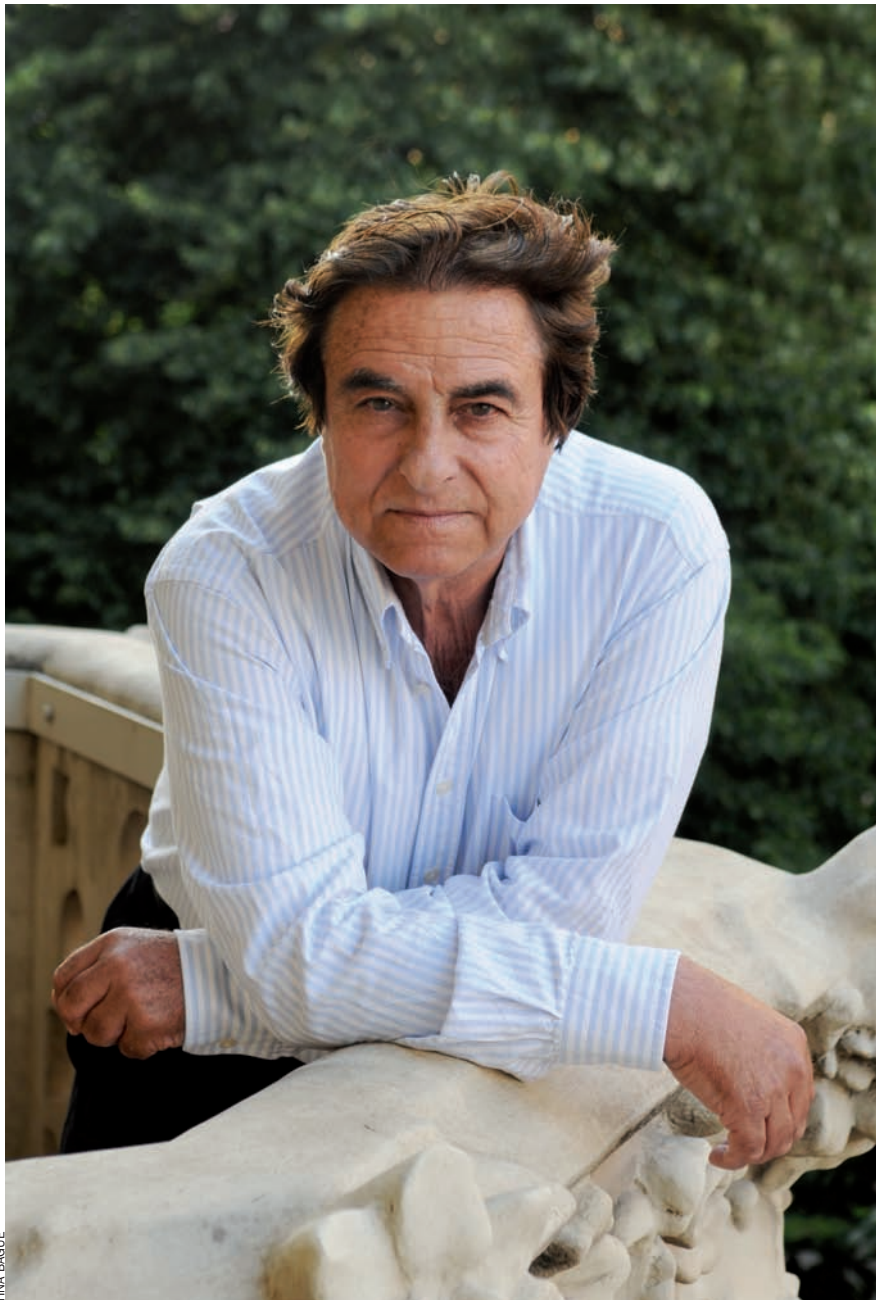
—Molta gent s'hi va acabar afegint de forma espontània, gent que no formava part del nostre nucli. Nosaltres vam estendre aquesta acció per tota la ciutat, fins i tot a l'estació de metro de Fontana. Van cobrir de diaris les andanes, les escales i l'ascensor. Ho va fer un escamot de l'Acadèmia, format per noies, encarregades del barri de Gràcia.

—**Quina va ser l'acció més espectacular que recordeu, d'escampadissa de diaris?**

—La que vam fer al Cinc d'Oros, a les voreres del voltant de la plaça del Llapis, de passeig de Gràcia - Diagonal, i alguns a la calçada, perquè els trepitgessin els cotxes, tot i que llavors en passaven molt pocs. N'hi van tirar tants que van haver d'anar-hi els bombers a recollir-ho. Vam omplir molts sacs de diaris vells que compràvem als drapaires, a pes. Als quioscs hauria estat molt car. Jo els amagava en un cotxe, la petita Isetta. Els altres sortien, amb els sacs amagats sota l'abric o la gavadina, de les Congregacions Marianes. Per fer totes les accions, o només la del Cinc d'Oros, calia molta gent i molta logística. Calia gent per a comprar els diaris, estripar-los, veure de quins cotxes disposàvem. I calien locals per a preparar-ho tot.

—**Tot això, acompanyat del boicot, per part dels anunciants i també dels lectors i subscriptors.**

—És que la campanya va ser molt intensa. Com diu Jordi Pujol a les memòries, pel seu gust, l'organització de la protesta va ser massa ràpidament eficaç. Van ser molt importants les amenaces als anunciants, per carta o per telèfon, a banda dels que van deixar d'anunciar-s'hi voluntàriament, com a protesta. Va ser tan efectiva que veïem com dia a dia el diari s'anava aprimant substancialment, per manca d'anuncis. A més, hi va haver les baixes de subscriptors. Ho constatava

TINA BAGUÉ

Xavier Polo va ser la persona a la qual Jordi Pujol, a través de Jaume Casajoana, va encarregar la campanya contra *La Vanguardia Española* pels insults del seu director envers els catalans.

un dels fulls clandestins, que deia: “El nombre de baixes va augmentant.”

—**Intensa i variada, pel que dieu a les memòries.**

—Sí. Jo en vaig fer una de molt interessant, que feia riure molt. A l'edifici de Gran Via - passeig de Gràcia, on hi havia el Banc Rural i Mediterrani, pujant pel passeig, a mà dreta, hi ha un cavall en relleu. A la regatera del cul hi pintàvem el nom de Galinsoga i a terra, a la vorera, hi posàvem fems de cavall. Ho treien i al cap d'un parell de dies ho tornàvem a fer. Ho fèiem amb

un pinzell i un potet de pintura negra. També vam posar, a la Rambla, vàters vells i gibrelletes, amb el nom pintat de Galinsoga, plens de merda. L'acció més destacada va ser la trencadissa de vidres de la redacció del diari, al carrer de Pelai, fet amb activistes d'Unió Democràtica i del Front Nacional de Catalunya. Vam tirar-hi llambordes embolicades en paper. Cada grup portava les seves. En total, de 9 a 12. Nosaltres en portàvem quatre. Alguns van posar cintes catalanes entre el paper i la llamborda.

Pensar, sentir i parlar com Franco

El dia 19 d'abril de 1939, *La Vanguardia Española*, anunciava, a la darrera pàgina, que Luis de Galinsoga n'havia estat nomenat director. El diari havia reaparegut, amb l'entrada de les tropes nacionals, "al servicio de España y del generalísimo Franco", per l'empenta del periodista Àngel Marsà, procedent del lerrouxisme i sospitós de francmaçó, circumstància que li impedí de mantenir-s'hi, en el futur. Ben aviat se'n van fer càrrec Manuel Aznar i Josep Pla. Però el nou règim volia un home més significat políticament i de confiança, i Serrano Suñer, ministre de Governació, va triar Luis Martínez de Galinsoga, que havia dirigit, els darrers dies de la República, el diari *Abc*, a Madrid –favorable als colpistes– i, durant la guerra, l'*Abc* de Sevilla.

La redacció del diari –Pla i Aznar, segurament– va voler deixar clar que el nomenament els era imposat des de fora de la propietat, i des de fora de Catalunya, i la van extreure de l'*Abc* de Sevilla. Començava així: "*Abc*, de Sevilla, del sábado, publica el siguiente recuadro: 'Luis de Galinsoga, Director de *La Vanguardia*. - El Ministro de la Gobernación, señor Serrano Suñer, como supremo jerarca de la Prensa, ha conferido el cargo de Director de *La Vanguardia Española*, de Barcelona, a nuestro entrañable compañero Luis de Galinsoga.'"

El 19 d'abril del 39 *La Vanguardia Española* anuncia el nomenament de Galinsoga.

demanava: "Quédense para la recóndita intimidad los coqueteos lingüísticos, la expansión más o menos romántica o más o menos reticente de otros lenguas. Pero en la presencia de un español, ante sus compatriotas y ante el mundo –y usted señor de la guantería, se presenta ante el mundo y ante sus compatriotas cuando vende sus guantes– tenga usted la dignidad de su propia redención y haga usted el honor debido a su redentor." La consigna, acabava, és clara: "Si queremos ser dignos de esa redención y honrar a quien nos ha redimido, todos los españoles debemos hacer tres cosas: pensar como Franco, sentir como Franco y hablar como Franco, que, hablando, naturalmente, en el idioma nacional, ha impuesto su Victoria."

L'home que el 1959 se sentia ben segur insultant els catalans en una església de Barcelona, ja havia covat l'odi contra Catalunya, molt abans. L'any 1936 deia dels catalans al *Faro de Vigo*: "Esas gentes son el despojo de la nación y al mismo tiempo sus parásitos." I el 39, a l'*Heraldo de Aragón*, escrivia: "Porque es mentira que el catalán que fabricó el separatismo sea el catalán inserto en nuestra tradición lingüística peninsular, sinó un catalán recortado sobre el patrón francés y achulado del boulevard."

En aquest cotxe, la Isetta de tres rodes, Xavier Polo va transportar sacs d'exemplars

—No hi havia protecció de la policia?

—No s'ho esperaven. Fins llavors no hi havia hagut mobilitzacions catalanistes importants, al carrer.

—Per què vàreu refusar la invitació d'entrar al Front Nacional de Catalunya?

—Perquè no em volia sotmetre a les directrius de cap partit. Però ens coneixíem tots, com també els d'Unió. Per això vam poder fer l'acció conjunta de la trencadissa de vidres. A més, vaig quedar captivat per la gent de l'Acadèmia, on em vaig formar humanísticament i les accions de carrer, que fins llavors feia tot sol, van agafar un sentit, ja no van ser només testimonials. Era molt catòlic, idealista i catalanista. Un cristià format en la cultura de l'esforç, del creure, de l'estimar. Ara, catòlic antisistema. Era catòlic de Montserrat.

—L'acció més arriscada devia ser la del Liceu. Vau llençar-hi fulls des del galliner, i calia assegurar la fugida.

—Es va haver de preparar amb molt de detall. Primer, saber el moment precís que s'havien de llençar, i per això ens va caldre assistir a les representacions anteriors de l'òpera, que era *Lohengrin*, de Wagner. Vam decidir de fer-ho just quan s'abaixés el teló i s'apaguessin els llums. En encendre'ls tot seguit, es va veure com anaven caient, a poc a poc. Va sortir perfecte. I per poder sortir sense que ens enxampessin, vam col·locar tascons humits sota les portes de cada pis que, en botir-se, van blocar-les.

Todos los Catalanes son una mierda

Luis de Galinsoga y de la Serna

A desgrat de la injúria proferida pel tal Galinsoga, el Govern l'ha confirmat en el lloc de Director de «La Vanguardia».

Amb aquest acte el govern es fa seva la injúria i la llença a la cara de tots els catalans.

Es el que calia esperar.

Cal respondre dignament al rept:

EL CATALA QUE ANUNCII, LLEGEIXI, COMPRI, O NO ES DONI DE BAIXA, SI ESTA INSCRIT, ES UN RENEGAT.*

Els no catalans que treballen i viuen a Catalunya tenen el deure de defensar la terra que els acull i els considera seus, igual com els seus fills.

Enfront de tal injúria no hi ha diferències.

Cal ofegar amb una muntanya de Vanguardies refusades aquest gos empestat de Galinsoga.

BOICOT TOTAL A «LA VANGUARDIA».

esparracats de *La Vanguardia Española*, per abocar-los als llocs previstos. El primer full volant contra Galinsoga, redactat per Jordi Pujol. L'impressor Francesc Pizón, entre Marta Ferrusola i Xavier Polo, en un acte recordatori de la campanya Galinsoga i els fets del Palau.

—En aquell temps no es podia comptar amb cap mitjà d'informació públic, només el boca a orella, no, a banda dels fulls clandestins?

—Aquells anys era molt cohesionada la societat catalana, amb catalans de tota la vida. Les coses es transmetien molt fàcilment. En un bar podies parlar de forma més oberta, amb més confiança, i les consignes es podien passar més fàcilment. Era una societat més catalana que no la d'ara, i compartia més complicitats. La gent feia vida de carrer. Encara no hi havia la televisió. La gent parlava molt més dels problemes del país que no pas ara. I el teixit associatiu era dens. Grups catòlics a les parròquies, centres excursionistes, corals, les colles sardanistes, i els que es trobaven regularment als aplecs i ballades, llibreries que eren locals de reunió i trobada, gent que anava a una

missa determinada, entitats vives, com ara el Centre Comarcal Lleidatà... Tots catalans i catalanistes.

—A més d'anar contra Galinsoga, no anàveu contra el diari?

—No. Nosaltres no anàvem contra el diari, anàvem contra Galinsoga, contra un senyor que ens havia insultat. Molts anys després, ho vaig dir al fill Godó i després al pare, i el pare em va dir que ja n'era conscient. A casa coneixíem els Godó. Havíem anat als jesuïtes, un germà i jo, amb els dos fills Godó i les dues famílies ens trobàvem en una celebració que cada any muntaven els salesians al temple expiatori del Tibidabo, perquè el meu pare i el Godó hi pagaven uns altars.

—El 7 de febrer del 1960 vàreu celebrar de cap manera la caiguda de Galinsoga, és a dir, el triomf de la campanya?

—No, perquè ben aviat es va anunciar la vinguda de Franco i després van venir els fets del Palau.

—L'èxit us devia donar molt de coratge, no?

—I tant! Llavors vam descobrir que es podien fer coses. I que si es feien de forma seriosa es podia guanyar. Estàvem eufòrics. Totes les campanyes i accions posteriors provenen de l'embranchida de la campanya Galinsoga.

—Recordeu si el diari va canviar gaire, amb el canvi de director?

—Va continuar essent franquista. El nou director el va posar Franco, també. No vam treure Galinsoga per franquista. Tots els estaments públics eren franquistes. No podíem lluitar contra tots. Però sí que podíem actuar contra la radicalització anticatalana.

Lluís Bonada

Cines Babel
Cines Albatros

CINES Babel
Vicente Sancho-Tello, 10. - València

COLIN FIRTH CATHERINE KEENE WILLA HOLLAND PERLA HANEY-JARDINE HOPE DAVIS

GENOVA

Todas las películas un lugar donde empezar de nuevo

UNA PRODUCCION DE MICHAEL WINTERBOTTOM

de **Michael Winterbotton**

Génova

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS:
4,50€ de dilluns a dijous i 5,80€ divendres, dissabte i diumenge. Vespra de festius i festius.
(Cal acompanyar el justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
5,50€ de dilluns a dijous
excepte vespra de festiu i festius.